

Nota – Welkomstpunt Nieuwkomers in Onderwijs

Datum: 24 april 2026

Doel van deze nota: helder kader met doelstellingen voor oprichting Antwerps Welkomstpunt

LOP Antwerpen Basisonderwijs leverde met de werkgroep Onthaalonderwijs heel wat voorbereidend werk in aanloop naar de oprichting van een Welkomstpunt in Antwerpen als centrale toegangspoort voor nieuwkomers in het Antwerpse basisonderwijs:

- Het LOP Antwerpen Basisonderwijs schreef een LOP Memorandum waarin het thema onthaalonderwijs als één van de vijf belangrijkste uitdagingen voor de Stad Antwerpen naar voor werd geschoven.
- Het LOP Antwerpen Basisonderwijs voerde een behoefteanalyse uit binnen het Antwerpse werkveld om een scherper beeld te krijgen van de vragen en behoeften rond kwaliteitsvol onthaalonderwijs voor nieuwkomers.
- Het LOP Antwerpen Basisonderwijs lanceerde in het voorjaar van 2025 een proof of concept: het 'Welkomstpunt Nieuwkomers in Onderwijs' met de bedoeling om het onthaal van nieuwkomers in het Antwerpse basisonderwijs structureel op de stedelijke beleidsagenda te plaatsen én om alle betrokken actoren aan te zetten tot gedeeld eigenaarschap. Het concept bouwt voort op de praktijkkennis uit de LOP-werkgroep Onthaalonderwijs BaO en werd mede geïnspireerd door het stedelijke samenwerkingsmodel in Utrecht.
- Het LOP Antwerpen Basisonderwijs voerde in het voorjaar van 2025 ruim 40 gesprekken met diverse betrokken organisaties om het concept van het Welkomstpunt nog verder te verfijnen. Er bleek een groot draagvlak voor dit stadsbreed initiatief.

1. Uitdagingen onthaalonderwijs basisonderwijs Antwerpen

1.1 Gebrek aan geregisseerde instroom en ondersteuning

- Antwerpen telt veel nieuwkomers in het basisonderwijs, maar centrale registratie ontbreekt. Alle data zijn onderschattingen, omdat het geregeld voorkomt dat scholen niet registreren in Discimus zolang het aantal nieuwkomers in hun school niet voldoende is om extra lestijden te genereren.
- De onderwijskwaliteit voor alle kinderen staat onder druk. Nieuwkomers zijn ongelijk verdeeld over scholen, wat leidt tot overbelasting van bepaalde scholen.
- Door het ontbreken van centrale registratie kunnen we de vrije capaciteit moeilijk in kaart brengen waardoor het ondoenbaar is om leerlingen snel toe te leiden naar een passende en nabije school. Er wordt nu vooral op basis van 'vrije plekken' toegeleid, omdat we niet kunnen inschatten wat de situatie in een school is inzake aantal en profielen van nieuwkomers.

- Minderjarige nieuwkomers vallen vaak buiten het hulpnetwerk.
- Samenwerking tussen onderwijs, integratie, jeugdwelzijn en hulpverlening is onvoldoende. Het CLB komt meestal pas in beeld als de leerling effectief op een school zit.
- Structurele uitsluiting en neerwaartse schoolloopbanen zijn een reëel risico.

1.2. Structurele knelpunten en gebrek aan expertise in scholen

- Middelen voor onthaalonderwijs komen te laat, wat leidt tot moeilijke rekrutering en personeelsverloop.
- Elke onthaalleerkracht verliest zijn ambt op het einde van het schooljaar waardoor het risico om expertise te verliezen hoog is.
- 50% van de bevroagde basisscholen heeft geen onthaalbeleid, wat leidt tot ongelijke kansen in onderwijs.
- Er zijn geen extra middelen voor niet-gealfabetiseerde leerlingen terwijl er een grote zorgwaarde is bij deze doelgroep.
- De bestaande ondersteuning sluit onvoldoende aan bij noden van verschillende profielen van scholen.
- Het bestaande wetenschappelijk kader van de taalintegratietrajecten is onvoldoende gekend en er is extra ondersteuning nodig voor de contextspecifieke implementatie ervan in de school.
- Scholen worstelen met accurate monitoring.: elke nieuwkomer heeft recht op een individueel handelingsplan. Er zijn geen duidelijke leerdoelen die moeten behaald worden.

1.3 Nood aan stadsbrede, structurele aanpak

- De huidige aanpak is gefragmenteerd en leidt tot frustratie bij betrokken organisaties.
- Er is nood aan coherente toeleiding naar de scholen en een duidelijker zicht op profielen na intake.
- De scholen hebben ondersteuning nodig bij het ontwikkelen van een coherente en kwaliteitsvolle screeningsaanpak.
- Er is nood aan een helder samenwerkingsmodel tussen TV/Onderwijs, Atlas, het LOP, de onderwijsnetten en de lerarenopleidingen met duidelijke afspraken m.b.t. rolverdeling en inzet van middelen.
- Er is nood aan overkoepelende monitoring om tot een betere spreiding te komen van nieuwkomers over alle Antwerpse basisscholen.

2. Stadsbrede oplossing: het Welkomstpunt Nieuwkomers in Onderwijs

2.1 Uitgangspunten

- Het Welkomstpunt is een **geïntegreerde en stadsbrede oplossing** voor de aanhoudende uitdagingen rond onthaalonderwijs.
- Het Welkomstpunt is **geen nieuwe organisatie**, maar een **visualisatie en structurering** van bestaande én nog in te vullen rollen en opdrachten.

Het concept activeert bestaande en bijkomende nieuwe professionele structuren en organisaties om hun gedeelde verantwoordelijkheid op te nemen. Daarbij gaan we ervan uit dat betere samenwerking over organisatiegrenzen heen niet alleen effectiever is, maar op termijn ook rendabeler.

- **Zichtbaarheid en vindbaarheid** zijn cruciaal voor nieuwkomersgezinnen en voor het onderwijsveld.

Daarom wordt ingezet op fysieke, herkenbare punten binnen **bestaande infrastructuren**, bijvoorbeeld bij Atlas, binnen onderwijsinstellingen of in welzijnsorganisaties.

Deze plekken fungeren als herkenbare schakels in het stedelijk netwerk: ontmoetingsplaatsen waar professionals samenwerken, ouders zich welkom voelen, kennis gedeeld wordt en waar aanklappende doorverwijzing mogelijk is.

2.2 Doelen Welkomstpunt

Het Welkomstpunt verenigt drie kernfuncties die de **grenzen van sectoren en organisaties overstijgen** en die inzetten op een geïntegreerde, **netoverschrijdende aanpak** van onthaal van nieuwkomers in zowel basis- als secundair onderwijs en aanverwante sectoren in de stad.

De **nood is hoger in het basisonderwijs** omdat er nog geen structurele stadsbrede en netoverschrijdende samenwerking opgestart is. Daarom starten we daar eerst. De bedoeling is dat het secundair onderwijs in een volgende fase aanhaakt en hun expertise vanuit OKAN tijdig inbrengt m.b.t. registratie, ondersteuning en aanpak. Bv hun ervaring met gelijkaardige doelgroepen (Alfa/Juniors/Kids) en doorstroom vanuit basis naar OKAN.

1. Het Welkomstpunt fungeert als **een laagdrempelig onthaalpunt voor nieuwkomersgezinnen** i.f.v. onderwijs

Het doel is om elk gezin met minderjarige nieuwkomers een warme, correcte en snelle start in het onderwijs en aanverwante sectoren te bieden, met directe toegang tot relevante ondersteuning en informatie.

2. Dit initiatief is een netoverschrijdende samenwerking ter **ondersteuning van Antwerpse scholen in onderwijs voor nieuwkomers**. Hierbij staat de structurele begeleiding van scholen centraal in het uitwerken van een kwaliteitsvol en

contextgericht onthaalbeleid, inclusief een duurzame NT2-aanpak die inspeelt op de diverse noden van leerlingen.

3. Het **coördinatie- en beleidsknooppunt** beoogt de regie te voeren over data, samenwerking en spreiding van nieuwkomers in de stad, met als doel een uitgebreide monitoring ifv opvolging van de leerloopbanen van nieuwkomers in onderwijs en ifv kwaliteit van het onthaalonderwijs vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid binnen het stedelijk netwerk.

3. Realisatie van het Welkomspunt voor Nieuwkomers

3.1 Visie

Antwerpen is de onderwijs hoofdstad van Vlaanderen. Van kleuteronderwijs tot het hoger onderwijs: de stad neemt haar maximale verantwoordelijkheid om kinderen en jongeren kwaliteitsvol, innovatief en emancipatorisch onderwijs aan te bieden met als doel zo veel mogelijk onder hen gekwalificeerd te doen uitstromen. Daarbij wordt sterk ingezet op gelijke onderwijskansen, door drempels weg te werken, netoverschrijdend samen te werken en extra ondersteuning te voorzien voor wie dat nodig heeft. Zo krijgt ieder kind de kans om zijn talenten volledig te ontwikkelen.

Met jaarlijks meer dan 4.000 anderstalige nieuwkomers die nieuw instromen in het Antwerpse onderwijs is het belangrijk om samen met betrokken actoren als de schoolbesturen, het Lokaal OverlegPlatform (LOP) en Atlas samen in te zetten op kwaliteitsvol onthaalonderwijs. Samen zorgen zij ervoor dat de betrokken leerlingen gedurende hun volledige leerloopbaan extra aandacht krijgen voor hun Nederlandse taalontwikkeling en hun sociale en academische integratie.

We streven ernaar dat **élke Antwerpse school kwaliteitsvol onthaalonderwijs** kan aanbieden. Dit is onderwijs dat tegemoetkomt aan de **specifieke onderwijsnoden van anderstalige nieuwkomers**, ongeacht hun leeftijd of het onderwijsniveau en ongeacht de feitelijke setting waarin ze terecht komen. Onthaalonderwijs streeft ernaar anderstalige nieuwkomers **aansluiting te laten vinden in het reguliere Vlaamse onderwijs** en tot academische en sociale integratie te komen **in onze samenleving**. Onthaalonderwijs is voor veel leerlingen een **proces van lange duur** en kan zelfs de volledige schoolloopbaan omvatten.

In een gedeelde ambitie om elke nieuwkomer optimale onderwijskansen te bieden en een krachtige leer-en leefomgeving te creëren, bundelen onderwijspartners, lerarenopleidingen, stedelijke diensten, expertisecentra en middenveldorganisaties hun krachten. Samen bouwen ze aan een duurzaam ondersteuningsnetwerk voor scholen dat inzet op kwaliteit, gelijke kansen en nabijheid.

Taal is de sleutel tot leren en participeren en een cruciaal onderdeel van onthaalonderwijs. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is dat Nederlandse taalverwerving een **proces is van meerdere jaren**. Scholen zouden ondersteuning moeten krijgen om taalintegratietrajecten uit te bouwen afgestemd op het profiel van de leerlingen en hun context. De intensiteit van

ondersteuning van nieuwkomers kan geleidelijk afnemen maar stopt pas zodra de taaldoelen bereikt zijn. **Monitoring van de leerloopbaan** is cruciaal om groei te volgen, om hoge verwachtingen te behouden én om de aanpak op school permanent bij te sturen. Nieuwkomers kunnen zo een **motor vormen voor sterk taalbeleid** in elke school.

Vanuit Integratie & inburgering zetten we in op goede informatie voor ouders om hen wegwijs te maken in het Vlaamse onderwijssysteem zodat ouders hun kinderen actief aanmoedigen tot schooldeelname en de ouders ook een volwaardige partner kunnen zijn in de schoolloopbaan van hun kind. Verder verwijst Integratie & inburgering door naar buitenschoolse initiatieven op laagdrempelige manier.

Effectief Leren kan enkel in een omgeving waar leerlingen zich **veilig, gezien en gesteund** voelen. We erkennen de grotere psychosociale noden van nieuwkomers om tot leren te komen, bv. door een ervaring van verhoogde continue stress. Daarom is het belangrijk om hier vanuit de brede basiszorg aandacht voor te hebben. **Scholen blijven de warme welkomstpunten** voor nieuwkomersgezinnen in het onderwijs maar zij hebben hulp nodig vanuit het bredere hulp-, zorg- en onderwijsnetwerk in de stad om goed onderwijs te kunnen bieden.

We ambiëren een **nauwe en efficiënte samenwerking tussen onderwijs, welzijn en integratie en inburgering**. We zorgen voor een goed geregisseerde toeleiding naar scholen in functie van een **evenwichtige spreiding** en efficiënte doorverwijzing naar hulpverlening. **Centrale registratie en monitoring** zijn cruciaal om heldere analyses te maken, met bijzondere aandacht voor transitiemomenten in het onderwijs.

Tot slot erkennen we dat de **huidige omkadering van scholen** niet volstaat om het leerrecht van **ongeschoolde en niet-gealfabetiseerde leerlingen** volledig te garanderen. We ontwikkelen samen met scholen en schoolbesturen **aangepaste, onderbouwde aanpakken** voor deze doelgroep.

Zo bouwen we samen aan een stad waar **elke nieuwkomer welkom is, elke school versterkt wordt in het bieden van kwaliteitsvol onderwijs voor elke Antwerpse leerling en taal, leren en verbondenheid** de basis vormen van gelijke onderwijskansen in Antwerpen.

3.2 Van visie naar actie: plan van aanpak

De gesprekken in het voorjaar van 2025 resulteerden in september van dat jaar in een **uitgesproken engagement van de kabinetten Onderwijs en Integratie & Inburgering**, onder leiding van schepenen Nabilla Ait Daoud, om de realisatie van het Welkomspunt op te nemen als één van de vijf beleidsprioriteiten.

Vanaf september neemt de stad Antwerpen, TV/Onderwijs op vraag van het LOP en KO de verdere ontwikkeling en implementatie van het Welkomspunt op zich. Katrien De Clercq en Christel Van Dingenen zijn de projectleiders.

Atlas zet zijn huidige werk verder i.f.v. toeleiding naar scholen en i.f.v. het ondersteunen van onderwijs. Op basis van de toegewezen budgetten wordt bekeken welk ander engagement verder haalbaar is.

Het LOP heeft de decretale opdracht om afspraken te maken over opvang, het aanbod en de toeleiding van anderstalige nieuwkomers naar het onthaalonderwijs en gewezen anderstalige nieuwkomers op te volgen.

Ook bij de Antwerpse schoolbesturen tekent zich **een breed draagvlak** af. In de ORA is er afgesproken om in de werkgroepen stadsbrede afspraken te formuleren en een voorstel m.b.t. personeelsinzet te doen. We hopen de afspraken en voorstellen te bekrachtigen op de ORA van juni 2026 en de AV LOP Basis van juni 2026.

Om de realisatie van het Welkomspunt te begeleiden, werd er op 30 september 2025 een **stuurgroep** opgericht die instaat voor de strategische aansturing van het traject en voor de terugkoppeling naar beslissingsorganen en stakeholders.

Samenstelling van de stuurgroep:

Fabienne Fell (TV/Onderwijs), Soetkin Dekeyser (Kabinet Integratie & Inburgering), Katherine Valkeniers (Kabinet Onderwijs), Graziela Dekeyser (LOP basis), Karin Goosen (onderwijsexpert), Sandy Peeters (Atlas), Christel Van Dingenen (TV/Onderwijs) en Katrien De Clercq (TV/Onderwijs)

Daarnaast zijn twee **thematische werkgroepen** opgestart, elk met een duidelijk mandaat en samengesteld uit vertegenwoordigers van betrokken organisaties:

- **Werkgroep regie instroom nieuwkomers in onderwijs en aanverwante sectoren**
Deze werkgroep werkt aan een coherent beleid rond centrale registratie, monitoring, doorverwijzing en spreiding van nieuwkomers in onderwijs en aanverwante sectoren. Ze bestaat uit vertegenwoordigers van o.a. Atlas, de LOP-deskundige, flankerend onderwijsbeleid, onderwijsnetten (via LOP) en schooldirecties.
- **Werkgroep ondersteuning onthaalonderwijs in het basisonderwijs**
Deze werkgroep richt zich op praktijkgerichte netoverstijgende ondersteuning van leerkrachten, zorg- en beleidsteams binnen basisscholen vanuit gezamenlijke investering van de Antwerpse schoolbesturen. De groep bestaat uit experts in onthaalonderwijs, vertegenwoordigers van flankerend onderwijsbeleid en Atlas, gemandateerden van de schoolbesturen en schooldirecties.

Er zal ook een aparte werkgroep worden opgericht om een **proeftuin** uit te werken voor een **specifieke aanpak voor de niet-gealfabetiseerde leerlingen** ('alfa's'). Het is belangrijk om te vertrekken vanuit een duidelijke profilering van deze alfa's en de haalbaarheid van een proeftuin in kaart te brengen.

Ook de stem van de nieuwkomer en zijn ouders is mee te nemen. De drempels van deze doelgroep zijn groot. Ouder als klant en **rekening houden met de noden van de gezinnen**.

De lerarenopleiders engageren zich om hun expertise in te zetten in de **werkgroep ondersteuning en het realiseren van de proeftuin** voor een specifieke aanpak voor niet-gealfabetiseerde nieuwkomers.

De **algemene projectleiding, coördinatie en communicatie** van het traject zijn in handen van **flankerend onderwijsbeleid** dat optreedt als centrale actor in de verdere ontwikkeling en operationalisering van het Welkomspunt.

De bedoeling is om in september 2026 de werking van dit initiatief gefaseerd op te starten voor het Basisonderwijs.